

Nr 373

Av herr **Pettersson** i Dahl **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning angående en löneplansrevision m. m. för tjänstemän i statens tjänst m. fl.*

Genom beslut av 1953 års riksdag minskades den horisontella spännvidden i den statliga lönegrupperingen från 16 till 12 procent. Reformen var att betrakta som ett steg i riktning mot en avveckling av dyrortssystemet. Det synes oss inte kunna bestridas, att dyrortsgrupperingen av lönerna är en uppenbar orättvisa mot befattningshavarna i de lägsta dyrorterna. Om man vid bedömning av levnadskostnaderna vill räkna med lika standard för orterna, kan någon egentlig skillnad i dyrhet knappast påvisas som motivering för lönegrupperingen. Den meningsriktning, som vi representerar, har därför understrukt angelägenheten av att dyrortssystemet snarast möjligt avvecklas.

Den 14 december 1956 träffades preliminär överenskommelse med statstjänstemännens huvudorganisationer rörande dels en löneplansrevision m. m., dels ock vissa tjänsteförteckningsfrågor i anslutning till löneplansrevisionen. Överenskommelsen, som sedermera godkänts av tjänstemannaorganisationerna, har nu i den del den avser löneplansrevisionen förelagts riksdagen i statsverkspropositionen, bil. 2. Gemensamma frågor.

Ifrågavarande förslag till löneplansrevision innebär, att den horisontella lönespännvidden för de lägre och mellanliggande lönegraderna (löneklasserna 1—11 i föreslagna löneplan A) skulle ökas från 12 till 16 procent, medan en sammankrympning av spännvidden däremot skulle ske i den övre delen av löneplanen. Inkomstökningarna för flertalet befattningshavare i de lägre ortsgrupperna skulle härigenom bli avsevärt mindre än för samma befattningshavare i högre ortsgrupper, och vissa grupper skulle t. o. m. få viss löneminskning. En sådan löneplansrevision kan enligt vår mening inte godtagas.

Den ursprungliga tanken med användningen av dyrortsgrupperingen i det statliga lönesystemet har varit, att man härigenom skulle nå lika reallön överallt. I nuvarande läge har det allmänt erkänts, att under senare år en ytterligare utjämning skett i fråga om levnadskostnadsskillnaderna mellan olika delar av landet. Det underströks exempelvis av dyrortsnämnden i remissyttrandet till statsutskottet vid 1956 års riksdag. Den spännviddsökning för de lägre och mellanliggande lönegraderna, som ingår i den preliminära överenskommelsen, kan alltså inte stödjas på de principer, som tidigare legat till grund för det statliga lönesystemet.

Om en löneplansrevision enligt det föreliggande förslaget genomföres, måste konsekvenserna bli olyckliga för de lägre dyrorterna, som därigenom skulle få

försämrade möjligheter att konkurrera om arbetskraften. Ett stort antal kommunala tjänster följer de statliga löneplanerna, och desamma har också fått vidsträckt användning på den enskilda arbetsmarknaden. En ökning av spännvidden på sätt som föreslagits måste innebära, att lönerna för det stora flertalet grupper på landsbygden fastläses på sådan nivå, att de inte blir konkurrenskraftiga gentemot storstadslönerna.

I den preliminära överenskommelsen om statstjänstemannalönerna har man helt frångått den tidigare principen om gruppering av lönerna efter levnads-kostnadsskillnader. Den föreslagna spännviddsökningen har i stället motiverats med vissa rekryterings- och arbetsmarknadspolitiska förhållanden. Det kan givetvis inte bestridas, att rekryteringssvårigheter föreligger för vissa tjänster på vissa orter. Men denna fråga om lönernas konkurrenskraft på arbetsmarknaden har inte något givet samband med den gällande dyrortsgrupperingen av lönerna. Det synes oss orimligt, att dyrortssystemet nu skulle användas för en helt ny princip, för vilken det inte är avsett.

Anmärkningsvärt är, att överenskommelse träffats med statstjänstemännens huvudorganisationer om så genomgripande förändringar som en ökning av lönespännvidden och uppflyttning av åtskilliga tjänster i högre lönegrader utan att frågorna på vederbörligt sätt prövats i förväg. Det synes oss böra krävas, att sådana frågor först göres till föremål för närmare överväganden helst inom parlamentarisk kommitté innan överenskommelse träffats med organisationerna. Tidigare beslut om revision av löneplan och tjänsteförteckning har föregåtts av sådana överväganden. Det nu tillämpade förfaringsättet synes oss också anmärkningsvärt mot bakgrunden av att riksdagen så sent som hösten 1956 hos Kungl. Maj:t begärt, att en översyn av dyrortssystemet nu skall göras.

Den fria förhandlingsrätt, som arbetsmarknads- och näringslivsorganisationerna i vårt land har, kan givetvis inte ifrågasättas. Överenskommelsen med statstjänstemännens huvudorganisationer medför en lönekostnadsökning för statsverket av i runt tal 200 miljoner kronor, vilket förhandlingsresultat bör godtagas. Men å andra sidan synes oss riksdagen inte kunna godkänna, att en ökning av den horisontella lönespännvidden genomföres enligt principer, som riksdagen icke beretts tillfälle att på sedvanligt sätt ta ställning till. Det är därför enligt vår mening nödvändigt, att nya förhandlingar i nämnda avseende upptages med statstjänstemännens huvudorganisationer.

För att rättvisa skall kunna vinnas åt befattningshavarna på landsbygden och i de lägre s. k. dyrorterna i övrigt är det nödvändigt, att lönegrupperingen helt slopas. En sådan reform skulle i hög grad bidra till att hejda den fortgående avfolkningen av landsbygden. I nuvarande statsfinansiella läge vill vi dock inte framlägga förslag till någon omedelbar avveckling av ifrågavarande dyrortssystem. Vi vill emellertid understryka angelägenheten av att avveckling av lönegrupperingen, eventuellt etappvis, sker snarast möjligt. Den förebådade översynen av dyrortssystemet bör i detta syfte skyndsamt verkställas.

I nuvarande läge synes oss den lämpligaste lösningen vara, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om upptagande av nya förhandlingar med stats-tjänstemännens huvudorganisationer i syfte att inom ramen för den överenskomna lönekostnadsökningen av cirka 200 miljoner kronor få till stånd en sådan uppgörelse om fördelningen av löneökningarna, att någon ökning av den horisontella lönespännvidden utöver vad för närvarande gäller inte föranledes.

Härvid bör emellertid särskilt uppmärksammas, att de nordligaste delarna av Norrland, som måste sägas ha speciella rekryteringssvårigheter i fråga om vissa tjänster, får sina intressen tillgodosedda på tillfredsställande sätt. Enligt den preliminära överenskommelsen skulle provisoriskt extra tillägg utgå till tjänstemän inom kallortsområdet i Norrland. Vid en sådan omfördelning av löneökningarna, som vi förordat, bör tillses, att det provisoriska extra tillägget till tjänstemän i nämnda delar av Norrland proportionellt förstärkes.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om upptagande av nya förhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer i syfte att inom ramen för den överenskomna lönekostnadsökningen för statsverket av cirka 200 miljoner kronor uppnå överenskommelse om en sådan löneplansrevision, att den horisontella lönespännvidden inte må ökas utöver vad för närvarande gäller, varvid även må beaktas, att det provisoriska extra tillägget till tjänstemän inom kallortsområdet i Norrland förstärkes i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 26 januari 1957

Anders Pettersson
i Dahl

J. W. Pettersson
i Norregård

Nils G. Hansson
i Skegrie

Sven Vigelsbo

Harald Larsson
i Hedenäset

Einar Gustafsson
i Mem

Fritz Börjesson

Rob. L. Jansson
i Aspeboda

Harry Wahrendorff

J. Onsjö

C. O. Carlsson
i Bakeröd